

Jacobskruiskruid

Een toenemend risico

Een veranderend klimaat, met in Nederland de verwachting dat er vaker hete en droge periodes voorkomen, is al realiteit en zal naar verwachting ook in de toekomst voortduren. Sommige planten profiteren hiervan. Het Jacobskruiskruid is daar één van.

Wereldwijd bestaat er een groot aantal kruiskruidsoorten. Ook in Nederland komen meerdere soorten voor, waaronder het klein kruiskruid (*Senecio vulgare*), het waterkruiskruid (*Senecio aquaticus*) en het Jacobskruiskruid (*Senecio jacobaea* of *Jacobaea vulgaris*). De laatste is het meest toxisch en daarmee ook het gevaarlijkst. Jacobskruiskruid is wijdverspreid en in sommige gebieden veelvuldig aanwezig.

PROBLEMEN DOOR GIFTIG KRUID

Jacobskruiskruid produceert giftige stoffen (toxines) die ook wel pyrrolizidine-alkaloïden worden genoemd. In de oorspronkelijke vorm zijn deze alkaloiden niet giftig, maar als een dier ze opeet en opneemt worden ze geactiveerd door de enzymen in de lever. De lever is daarom het meest aangetaste orgaan en bij ernstige leverschade zijn de effecten vaak blijvend van aard. De klinische effecten zijn gerelateerd aan leverfalen, maar zijn niet gemakkelijk te onderscheiden van andere oorzaken van leverfalen. Bovendien zijn de klinische effecten meestal vertraagd, vaak tot weken en soms tot maanden na inname van de planten. Het is ook mogelijk dat

de effecten zich in de loop van de tijd ophopen als kleine hoeveelheden van de planten gedurende een bepaalde periode worden geconsumeerd. Dit kan het moeilijk maken om een definitieve diagnose te stellen. Het kan daarom zo zijn dat de gerapporteerde gevallen van vergiftiging de werkelijke vergiftigingsfrequentie onderschatten. Als een dier sterft en wordt aangeboden voor sectie, is de diagnose meestal gebaseerd op het optreden van typische leverbeschadigingen.

FACTOREN DIE VERGIFTIGINGSRISICO VERHOGEN

Verhoogt de eerder geschetste klimaatverandering het risico op vergiftiging bij paarden die in de weiden grazen waar Jacobskruiskruid voorkomt? Het antwoord is in principe ja, maar het risico wordt beïnvloed door verschillende factoren.

Verse planten zijn onsmakelijk en worden daarom onder normale weidecondities door grazers vermeden. Bij een goed weidemanagement is het vergiftigingsrisico dan dus laag. Het risico dat dieren planten in een weiland zullen consumeren neemt toe bij droogte, vooral als alternatief voedsel schaars wordt, en als dieren die niet bekend zijn met de planten worden vervoerd naar een nieuw gebied waar de planten voorkomen en ze daar met honger terechtkomen. Ook neemt het risico toe als planten in het hooi terechtkomen, omdat de planten dan hun onsmakelijke eigenschappen verliezen en het voor dieren moeilijker wordt ze te vermijden. Ditzelfde geldt voor planten die gedood worden met een herbicide; deze dode planten verliezen ook hun onsmakelijke eigenschappen en dit kan voor paarden die in een behandeld weiland grazen gedurende een paar weken een verhoogd risico vormen.

CONTROLE EN BEHEERSING

Hoe kan het risico worden beheerst? Het is mogelijk om verantwoord met de planten om te gaan en het risico zo onder controle te houden. Als er weinig planten aanwezig zijn en het gebied waarin ze groeien klein is, kan fysieke verwijdering van de planten een praktische controlemethode zijn. Het Jacobskruiskruid zal deze gebieden echter snel opnieuw koloniseren als de omstandigheden gunstig blijven. Zware graasdruk is ongunstig voor de bestrijding van het Jacobskruiskruid,

TWIJFELS OVER PLANTEN?

Weet u niet zeker of de planten die u aantreft in uw weiland of ruwvoer giftig zijn? Dan bieden wij de mogelijkheid dit te laten onderzoeken in ons laboratorium. Verzamel de plantdelen die onderzocht moeten worden (bladeren, zaden en zaailingen). De identificatie van verschillende soorten is vaak gebaseerd op de vorm van de bladeren, de bloeiwijze en de vorm van de zaden, dus het is nuttig om verschillende delen van de verdachte planten in te sturen. Verpak het materiaal dat u instuurt in een doorzichtige, afsluitbare plastic zak. U kunt het materiaal als paardeneigenaar zelf insturen of u laat dit doen door uw dierenarts. In beide gevallen kiest u op het inzendformulier helemaal onderaan onder Klinische chemie/toxicologie bij het kopje 'toxicologisch' voor de optie '10907 Giftige planten macroscopisch W1130A'.

omdat concurrerende planten worden begraasd, waardoor het kruid gemakkelijker kan groeien en vermenigvuldigen. Een langdurige beheersing van het risico hangt daarom af van continu goed weidebeheer, altijd voldoende toegang tot goed voer voor de paarden en het vermijden van het gebruik van hooi waarin Jacobskruiskruid zit vermengd. ●

Meer informatie vindt u op

www.gddiergezondheid.nl/giftigeplanten.